

ПРОБЛЕМИ РЕАКТУАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ А. С. МАКАРЕНКА В КОНТЕКСТІ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

*Примакова В.В.
Херсон, Україна*

Сучасна українська освіта характеризується зростанням уваги до проблеми освітніх втрат. Реаліями життя країни, особливо її південного і східного регіонів, є руйнація інфраструктури (зокрема й освітньої); погіршення психічного здоров'я населення; зниження мотивації до навчання дітей; людські втрати внаслідок бойових дій, незаконного переслідування, знищення педагогів й учнів на окупованих територіях; відтік кваліфікованих кадрів, змушених виїхати в інші області та за межі України; проблеми підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників тощо. Зазначене вкрай негативно позначилося на функціонуванні вітчизняної освітньої системи.

Сучасні дослідники наразі активно розглядають проблеми, пов'язані з виникненням освітніх втрат і розривів під час війни, пошуком шляхів їх подолання. Вченими Г.О. Бичко, М.В. Головка, С.О. Моїсеєвим, О.М. Топузовим та ін. визначено загальні чинники негативного впливу втрат на освіту України. Потребу в підготовці освітян до роботи в екстремальних умовах, формуванні в них навичок ефективних дій у нетипових ситуаціях визнають І.Я. Жорова, О.В. Стребна, В.М. Терещенко, З.В. Філончук та ін. Вчені потрактовують суть поняття «освітні втрати» як певні прогалини у знаннях, що спричинили недостатню сформованість у здобувачів освіти умінь і навичок, тобто академічний регрес через відповідні обставини, зокрема перерви в навчанні кожного учня [2]. Очевидною стає нагальна потреба у розробленні й упровадженні механізмів компенсації освітніх втрат на державному рівні.

Визначені напрями подолання освітніх втрат передбачають задіяння всіх ресурсів, що здатні позитивно вплинути на розв'язання окресленого завдання. Таким ресурсом є досвід видатних педагогів, які працювали у складних умовах війни, у повоєнні часи відновлення й відбудови освітньої системи.

Окремою постаттю в когорті педагогів, які працювали в умовах подібних викликів, є геніальний Антон Семенович Макаренко. Його дієва педагогічна система, створена і реалізована у складні для українців часи, мала надзвичайно потужні результати, визнані світовою педагогічною думкою. Ці результати ретельно досліджені сучасними вченими з різних країн світу та викладені в ґрунтовних наукових працях. Серед їх авторів активні учасники Міжнародної Макаренківської асоціації та засновники Української асоціації Антона Макаренка М.В. Гриньова (нині її очолює), В.Ф. Моргун, А.В. Ткаченко та ін.).

Титанічних зусиль докладав автор «Педагогічної поеми» для формування гідної, відповідальної особистості, працюючи з дітьми вразливих категорій. Його ідеї колективної творчої праці, спільної діяльності були блискуче реалізовані в спеціально організованій для роботи зі складними

вихованцями дитячій колонії. Педагог-гуманіст продемонстрував усьому світові ефективність і перспективність виховання зрілої, свідомої, впевненої у собі особистості, побудованого на принципах довіри, поваги до кожного, та водночас вимогливості та взаємодопомоги. У виховній системі Майстра педагогічної праці культивується розумне поєднання суворої дисципліни і свободи вибору, що передбачає відповідальність особи за кожне самостійно прийняте рішення. Розуміючи, що формування наукового світогляду має вирішальне значення у розвитку активної, патріотично налаштованої особистості, А.С. Макаренко приділяв велику увагу формуванню цілісних уявлень про світ, морально-етичному вихованню дітей та підлітків. Він переконливо доводив, що за таких умов і самостійна (індивідуальна), і колективна діяльність буде суспільно-корисною та життєдайною.

Навколо постаті видатного педагога, виборювача гуманістичних ідей щодо становлення та розвитку гідної, відповідальної особистості, і сьогодні ведеться жвава полеміка. На жаль, у нинішніх дискусіях іноді ставиться під сумнів геніальність, дієвість та життєздатність його ідей. Деякі сьогоденні автори науково-педагогічних текстів звинувачують педагога-класика в прихильності до пануючої в радянські часи тоталітарної влади, надмірній заідеологізованості його виховної системи.

Потужна когорта науковців-макаренкознавців доводять, що робота в спільному полі з комуністичним режимом була єдиним способом просувати гуманістичну справу в тогочасних умовах [1]. Зміст потужного масиву інформації, архівних матеріалів та інших першоджерел з педагогічної спадщини майстра, уже відкритої і доступної сьогодні, по-новому розкриває для нас, нащадків педагогічної спадщини Антона Семеновича, різні грані його особистості – самобутньої, унікальної, неповторної, яскравої. Наше бачення суголосьне з думкою науковців М.В. Гриньової і А.В. Ткаченка про те, що нинішні критики А.С. Макаренка «не мають морального права беззастережно звинувачувати людину, яка у вкрай небезпечних умовах тоталітарного режиму щосили намагалася захистити свою справу, родину, безцінну педагогічну спадщину і навіть життя» [1, с.15].

Педагогічні ідеї А.С. Макаренка є всесвітньо визнаними, беззаперечно корисними, вкрай необхідними для розбудови такого суспільства, де сповідаються гуманістичні і культурні цінності, культивується глибока повага до кожної особистості, поцінуються найкращі духовно-моральні якості, унеможливорюються прояви дискримінації, насилля. Маємо усвідомлювати, що не А.С. Макаренко потребує сьогодні нашого захисту: на щастя його педагогічні ідеї живі; вони надихають і нині переважну більшість сучасних освітян в усьому світі. Потребує підтримки і захисту така система освіти, яка не допустить знецінення і занедбання культурного спадку свого народу, де є такі безцінні перлини, як педагогічне насліддя А.С. Макаренка.

Список використаних джерел:

1. Гриньова М. В., Ткаченко А. В. Політизація педагогічної спадщини А.С.Макарєнка: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 16-17 березня 2023 р.) / за заг. ред. М.В. Гриньової. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 358с. С. 7-15.
2. Теоретико-методичні засади компенсації навчальних, виховних та психосоціальних втрат здобувачів освіти у воєнний та післявоєнний час: методичні рекомендації. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». 2023. 53 с.

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ОСВІТНІХ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Прохорєнко В.І.
Полтава, Україна*

Науковий керівник: Дяченко-Богун М.М., доктор педагогічних наук, професор кафедри ботаніки, екології та методики викладання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

В сучасному світі інновації стають необхідністю для успішного розвитку підприємств у всіх сферах економіки. Проте, управління інноваційною діяльністю постійно зіштовхується з численними економічними та освітніми викликами, які обмежують її потенціал та ефективність.

Однією з основних економічних проблем управління інноваційною діяльністю є нестабільність фінансових ресурсів. Впровадження новаторських проєктів вимагає значних інвестицій, але навіть при наявності фінансових засобів підприємства часто стикаються з невизначеністю витрат і результатів. Вирішення цієї проблеми передбачає розробку ефективних стратегій управління фінансами, розумне розподілення ресурсів та пошук альтернативних джерел фінансування, таких як гранти або партнерські угоди.

Ще однією значною економічною проблемою є зміна ринкових умов і технологічних трендів. Швидкі та непередбачувані зміни можуть зробити існуючі інноваційні стратегії неактуальними, що створює виклики для управління. Розв'язання цієї проблеми вимагає розвитку гнучких та адаптивних стратегій, постійного моніторингу ринку та активної взаємодії зі зацікавленими сторонами.

Освітні проблеми включають нестачу кваліфікованих кадрів, здатних ефективно управляти процесом інновацій. Науково-технічний прогрес швидко розвивається, але освітні програми не завжди встигають за ним. Випускники навчальних закладів не завжди мають достатні знання та навички для реалізації інноваційних проєктів у бізнесі. Зміцнення співпраці між університетами та промисловими підприємствами, а також розвиток навчальних програм, що орієнтовані на практичний досвід, можуть допомогти вирішити ці проблеми [2].